

PRANEŠĖJŲ APSAUGA LIETUVOJE

Kaip privataus sektoriaus įmonės
įgyvendina
Pranešėjų apsaugos įstatymą?

Lietuvos Respublikos prokuratūra, kaip kompetentinga institucija, vykdydama Lietuvos Respublikos pranešėjų apsaugos įstatymo nuostatas, apibendrina šio įstatymo taikymo praktiką, rengia ir teikia rekomendacijas dėl pranešėjų apsaugos tobulinimo, kaupia ir viešai skelbia statistinius duomenis.

Šiuo tikslu įvertinta, kaip privataus sektoriaus įmonės įgyvendina Pranešėjų apsaugos įstatymo ir susijusių teisės aktų nuostatas. Studijoje pateikiama vertinimo rezultatų analizė ir jos pagrindu suformuluotos rekomendacijos.

Parengė

Generalinės prokuratūros Vidaus tyrimų skyriaus

vyriausioji specialistė Agnė Pranckevičiūtė

vyriausiojo prokuroro padėjėjos Gintarė Bliujienė ir Monika Kalinauskienė

Studija parengta bendradarbiaujant su „Transparency International“

Lietuvos skyriaus atstovais

Parengta pagal privataus sektoriaus įmonių

2021 m. balandžio–gegužės mėn. pateiktus atsakymus.

Viršelio nuotrauka: © Feodora, atsisiųsta iš stock.adobe.com

Lietuvos Respublikos generalinė prokuratūra, 2021

www.prokuraturos.lt

SANTRAUKA IR REKOMENDACIJOS

Pagal teisės aktų, reglamentuojančių pranešėjų apsaugą Lietuvoje, nuostatas viešojo ir privataus sektoriaus įstaigos turi užtikrinti galimybę darbuotojams saugiai pranešti apie galimus pažeidimus darbovietėje.

Aktualūs teisės aktai

- 1) Lietuvos Respublikos pranešėjų apsaugos įstatymas (toliau – Pranešėjų apsaugos įstatymas, Įstatymas, PAI);
- 2) Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2018 m. lapkričio 14 d. nutarimas Nr. 1133 „Dėl Lietuvos Respublikos pranešėjų apsaugos įstatymo įgyvendinimo“ (toliau – Nutarimas).

Šios studijos tikslai

- 1) sužinoti ar privataus sektoriaus įmonės tinkamai įgyvendina Pranešėjų apsaugos įstatymo ir Nutarimo nuostatas, t. y. ar įmonėse yra įdiegti vidiniai informacijos apie pažeidimus teikimo kanalai (toliau – vidiniai kanalai) ir ar jie tinkamai funkcionuoja;
- 2) suprasti, kokios problemos kyla įmonėms, siekiant tinkamai įdiegti ir administruoti saugius vidinius kanalus;
- 3) atlikus surinktų duomenų analizę, pateikti rekomendacijas dėl įmonėse veikiančių vidinių kanalų tobulinimo.

Pagrindinės išvagos

- ✓ Daugiau nei 80 proc. klausimyną užpildžiusių įmonių nurodė, kad įmonėje yra įdiegtas vidinis informacijos apie pažeidimus teikimo kanalas.
  - ✓ Visos įmonės, nurodžiusios jog turi vidinį informacijos apie pažeidimus teikimo kanalą, prieigą prie pranešančio asmens duomenų suteikia tik griežtai apibrėžtam asmenų ratui.
  - ✓ Viešai skelbiamus vidinių kanalų aprašymus turėtų patobulinti daugiau nei 50 proc. juos skelbiančių įmonių.
  - ✓ Trečdalis įmonių nurodė vidinio informacijos apie pažeidimus teikimo kanalo aprašymą skelbiančios tik vidiniais informacijos sklaidos kanalais įmonės darbuotojams.
  - ✓ Apie įstatyminę prievolę įdiegti vidinį informacijos apie pažeidimus teikimo kanalą nurodė nežinojusios 10,6 proc. klausimyną užpildžiusių įmonių.
- **Atkreipiame dėmesį, kad** įmonių, neturinčių vidinio informacijos apie pažeidimus teikimo kanalo, vadovams **būtina nedelsiant imtis priemonių**, kad šis kanalas būtų įdiegtas įmonėje ir užtikrinti jo tinkamą funkcionavimą.

REKOMENDACIJOS

1. Sukurti atskirą vidinį informacijos apie pažeidimus teikimo kanalą, skirtą pranešimams pagal PAĮ teikti.
2. Įmonės vidiniais ir išoriniais komunikavimo kanalais skelbti informaciją apie įmonėje veikiančią vidinį informacijos apie pažeidimus teikimo kanalą, kad ši informacija būtų prieinama tiek esamiems, tiek buvusiems įmonės darbuotojams, taip pat sutartiniais santykiais su įmone susijusiems asmenims.
3. Aiškiai nurodyti, kokia yra įmonės vidinio informacijos apie pažeidimus teikimo kanalo paskirtis ir kas gali juo naudotis¹.
4. Viešai nurodyti, kokiais būdais (pvz., asmeniškai kompetentingam subjektui, paštu, el. paštu, naudojantis interneto platformomis (internetu arba intranetu), telefonu „karštąja linija“ ir pan.) gali būti teikiami pranešimai vidiniu kanalu.
5. Viešai skelbti, kas yra kompetentingas subjektas, administruojantis įmonės vidinį pranešimų apie pažeidimus kanalą.
6. Viešai skelbti Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatyta formos pranešimo apie pažeidimą formą. Taip pat skelbti, kad apie pažeidimą galima pranešti laisvos formos pranešimu, nurodant, kad pranešimas teikiamas pagal PAĮ ir detalizuojant, kokius įstatyme numatytus duomenis būtina nurodyti laisvos formos pranešime.
7. Aiškiai nurodyti, kad asmenims, teikiantiems pranešimus pagal PAĮ, ir pateiktos informacijos turiniui taikomas konfidencialumas, o ne anonimiškumas.
8. Patvirtinti ir viešai skelbti įmonės vidinį teisės aktą, reglamentuojantį vidinio kanalo funkcionavimo tvarką (aprašą). Tokiame apraše turėtų būti numatyta pranešimų teikimo, priėmimo, nagrinėjimo, pranešimus pateikusių asmenų informavimo ir konsultavimo tvarka bei kaip užtikrinamos PAĮ numatytos asmenų apsaugos priemonės (konfidencialumas ir draudimas daryti neigiamą poveikį).
9. Įmonės vidiniame teisės akte, reglamentuojančiame vidinio kanalo funkcionavimo tvarką, nustatyti konkretų terminą (ne ilgesnį nei nustatytas Nutarime), per kurį turi būti reaguojama į pranešimą apie pažeidimą.
10. Įmonės vidiniame teisės akte, reglamentuojančiame vidinio kanalų funkcionavimo tvarką, nustatyti, kad vienas iš būdų, kuriais asmeniui teikiama informacija, susijusi su pateiktu pranešimu, yra rašytinis atsakymas.
11. Skirti finansavimą, kuris leistų užtikrinti tinkamą vidinio kanalo veikimą.
12. Periodiškai priminti darbuotojams (pvz., el. paštu, žodžiu, atnaujinant informaciją įmonės intraneto ir interneto svetainėse) apie galimybę pranešti apie pažeidimus vidiniu kanalu.

---

¹ Šis kanalas turėtų būti atskirtas nuo pranešimų teikimo kanalo(-ų), kuriuo(-ais) įmonėje teikiami anoniminiai pranešimai (pvz. „Pasitikėjimo linija“), pranešimai pagal Lietuvos Respublikos Korupcijos prevencijos įstatymą ir kt.

METODOLOGIJA

Klausimynas buvo pateiktas 92 privataus sektoriaus įmonėms, kuriose, vadovaujantis PAĮ, privalo būti diegiami vidiniai informacijos apie pažeidimus teikimo kanalai t. y. įmonėms turinčioms daugiau nei 50 darbuotojų:

- ✓ 5 įmonėms turinčioms nuo 50 iki 100 darbuotojų;
- ✓ 36 įmonėms turinčioms nuo 100 iki 500 darbuotojų;
- ✓ 27 įmonėms turinčioms nuo 500 iki 1000 darbuotojų;
- ✓ 22 įmonėms turinčioms nuo 1000 iki 5000 darbuotojų;
- ✓ 1 įmonei turinčiai nuo 5000 iki 10000 darbuotojų;
- ✓ 1 įmonei turinčiai virš 10000 darbuotojų.

72 proc. įmonių užpildė klausimyną (atsakymus pateikė 66 iš 92 įmonių). Klausimyną galite [rasti čia](#).

Gautų rezultatų vertinimo metu analizuoti ne tik klausimyne pažymėti įmonių atsakymai, bet ir išsamiai susipažinta su klausimyną užpildžiusių įmonių interneto svetainėse viešai skelbiamais vidinių kanalų aprašymais bei nustatytų administracinių procedūrų aprašais ir įvertintas jų turinys.

Vartojamos sąvokos

Vidinis informacijos apie pažeidimus teikimo kanalas – įstaigoje nustatyta tvarka sukurta ir taikoma informacijos apie pažeidimus šioje įstaigoje teikimo, tyrimo ir asmens informavimo procedūra.

Pranešimas – Pranešėjų apsaugos įstatyme nustatytus reikalavimus atitinkantis kreipimasis į kompetentingą instituciją, kuriame pateikiama konkreti informacija apie pažeidimą, atitinkantį šiame įstatyme nustatytus požymius.

Pranešėjas – asmuo, kuris pateikia informaciją apie pažeidimą įstaigoje, su kuria jį sieja ar siejo tarnybos ar darbo santykiai arba sutartiniai santykiai (konsultavimo, rangos, stažuotės, praktikos, savanorystės ir pan.), ir kurį kompetentinga institucija pripažįsta pranešėju.

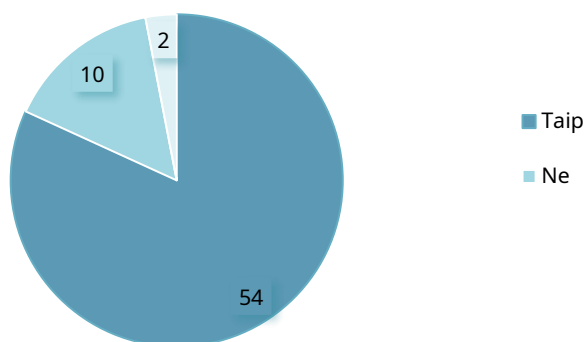
Pažeidimas – įstaigoje galbūt rengiama, daroma ar padaryta nusikalstama veika, administracinis nusižengimas, tarnybinis nusižengimas ar darbo pareigų pažeidimas, taip pat šiurkštus privalomų profesinės etikos normų pažeidimas ar kitas grėsmę viešajam interesui keliantis arba jį pažeidžiantis teisės pažeidimas, apie kuriuos pranešėjas sužino iš savo turimų ar turėtų tarnybos, darbo santykių arba sutartinių santykių su šia įstaiga.

Konfidencialumas – įstaigų ir kitų subjektų bei jų darbuotojų, valstybės tarnautojų ar pareigūnų veiklos principas, kuriuo užtikrinama, kad informaciją apie pažeidimą pateikusio asmens duomenys ir kita jį tiesiogiai ar netiesiogiai identifikuoti leidžianti informacija tvarkomi tik darbo ar tarnybos funkcijų atlikimo tikslais ir kad ši informacija neatskleidžiama tretiesiems asmenims, išskyrus Pranešėjų apsaugos įstatyme nustatytus atvejus

REZULTATŲ ANALIZĖ

- Iš 66 atsakymus pateikusių įmonių 54 nurodė, kad įmonėje, vadovaujantis PAĮ ir Nutarimo nuostatomis, yra įdiegtas vidinis informacijos apie pažeidimus teikimo kanalas.
- 10 iš 66 atsakiusiųjų nurodė, kad įmonėje nėra įdiegto vidinio kanalo.
- 2 įmonės pateikė atsakymus, kad nežino arba negali atsakyti, ar įmonėje yra įdiegtas vidinis kanalas.

Ar įmonėje yra įdiegtas vidinis informacijos apie pažeidimus teikimo kanalas?

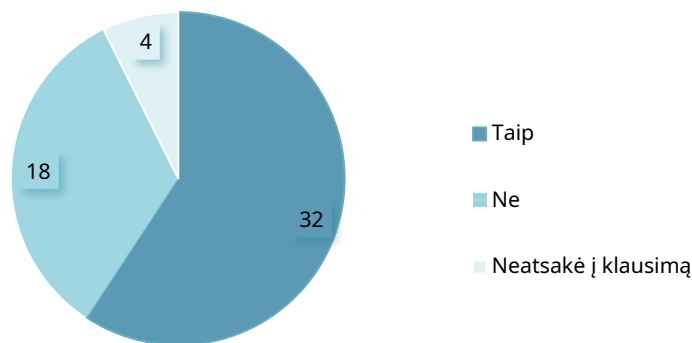

- 7 iš 66 atsakiusiųjų nurodė, jog nežino, kad įmonėje privalo būti įdiegtas vidinis informacijos apie pažeidimus teikimo kanalas.
- 6 iš 66 klausimyną užpildžiusių įmonių nurodė, kad artimiausiu metu planuoja šį kanalą įdiegti.
- 18 iš 54² įmonių, klausimyne pažymėjusių, jog turi vidinį kanalą, nurodė, kad vidinio kanalo aprašymas skelbiamas vidinėje įmonės informacinėje sistemoje (įmonės intranete, dokumentų valdymo sistemoje ir pan.)
- Tokia praktika, skelbti vidinio kanalo aprašymą tik įmonės vidiniais komunikavimo kanalais, turėtų būti tobulintina, nes pranešėjų apsaugą reglamentuojančiuose teisės aktuose nustatyta, kad vidiniu kanalu turi būti suteikiama galimybė naudotis ne tik esamiems, bet ir buvusiems įmonės darbuotojams, taip pat asmenims, kuriuos su įmone sieja arba siejo sutartiniai santykiai. Atsižvelgiant į tai, ši informacija turėtų būti lengvai pasiekama visiems asmenims, turintiems teisę pranešti apie pažeidimus. Viešai skelbti informaciją įpareigoja ir Nutarimo 12 punkto nuostata, kad *informacija apie paskirtą kompetentingą subjektą, jo kontaktus, taip pat apie informacijos apie pažeidimus teikimo ir nagrinėjimo įstaigoje procedūrą teikiama įstaigos vidiniais ir išoriniais, jei tokie yra, komunikavimo kanalais.*

² Atkreiptinas dėmesys, kad toliau studijoje analizuojami 54 įmonių, kurios klausimyne pažymėjo, kad įmonėje yra įdiegtas vidinis informacijos apie pažeidimus teikimo kanalas, pateikti duomenys.

- 32 iš 54³ įmonių, klausimyne pažymėjusių, jog turi vidinį kanalą, pateikė nuorodas į viešai skelbiamą šio kanalo aprašymą.

Ar įmonė viešai skelbia vidinio kanalo aprašymą?

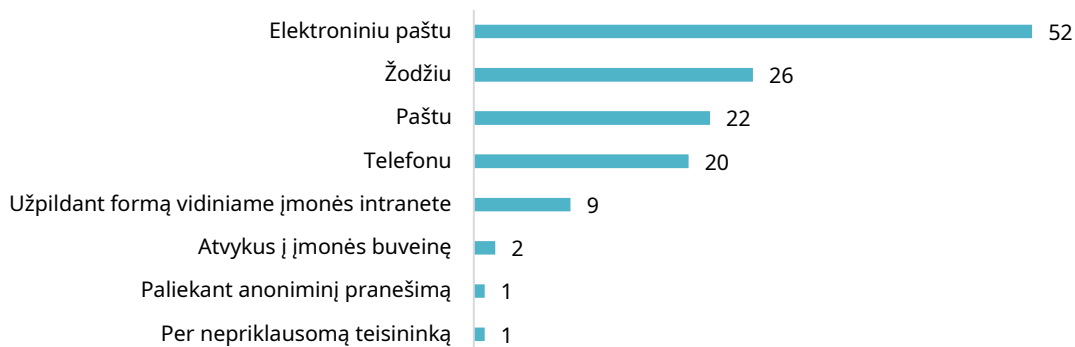

- Susipažinus su pateiktomis nuorodomis matyti, kad 18 iš 32 nuorodas pateikusių įmonių savo interneto svetainėse nurodo, jog įmonėje įdiegtu vidiniu informacijos apie pažeidimus teikimo kanalu informacija gali būti teikiama būtent pagal Pranešėjų apsaugos įstatymą.
- Išsamius ir informatyvius turimų vidinių kanalų aprašymus savo interneto svetainėse skelbia šios įmonės (sąrašas pateikiamas abėcėlės tvarka):
  - ✓ Agrokoncernas, UAB;
  - ✓ Agrokoncerno grūdai, UAB;
  - ✓ Apranga, APB;
  - ✓ Kaišiadorių paukštynas, AB;
  - ✓ Mantiņa, UAB;
  - ✓ Maxima, UAB;
  - ✓ Mineraliniai vandenys, UAB;
  - ✓ Pieno žvaigždės, UAB;
  - ✓ Vilniaus paukštynas, AB.
- Pagal 11 iš 32 įmonių pateiktų nuorodų matyti, kad įmonės neturi atskiro vidinio informacijos apie pažeidimus teikimo kanalo, skirto būtent pranešimams pagal Pranešėjų apsaugos įstatymą teikti. Įmonių vidinis kanalas veikia vieno langelio principu, t. y. gali būti teikiama informacija ne tik pagal Pranešėjų apsaugos įstatymo nuostatas, bet ir anoniminiai pranešimai (pvz., „Pasitikėjimo linija“) ar pranešimai pagal Lietuvos Respublikos Korupcijos prevencijos įstatymą ir kt.
- 3 įmonės pateikė nuorodas į atsiliepimų (skundų) skiltis, kurios labiau pritaikytos tretiesiems asmenims (įmonės klientams ir pan.), o ne įmonės darbuotojams.

³ 4 respondantai nenurodė, ar įmonė viešai skelbia vidinio informacijos apie pažeidimus teikimo kanalo aprašymą.

- 4 įmonių pateiktose nuorodose informacija pateikta ne lietuvių kalba. Pažymėtina, kad Lietuvoje veikiančių įmonių išoriniais ir vidiniais komunikavimo kanalais ši informacija turėtų būti skelbiama ir valstybine kalba.
- Atkreiptinas dėmesys, kad susipažinus su įmonių pateiktose nuorodose, į viešus vidinių kanalų aprašymus, esančia informacija matyti, kad:
  - ✓ 14 iš 32 įmonių turėtų sukurti atskirą vidinį informacijos apie pažeidimus teikimo kanalą, skirtą pranešimams pagal PAĮ teikti.
  - ✓ 6 iš 32 įmonių viešai skelbiamų vidinių kanalų aprašymuose turėtų būti nurodoma papildoma informacija.
- Pagal klausimyne pažymėtus atsakymus matyti, kad informaciją apie pažeidimus įmonėse galima pateikti el. paštu (52 iš 54), žodžiu (26 iš 54), telefonu (20 iš 54), paštu (22 iš 54), užpildant pranešimo formą įmonės intranete (9 iš 54), atvykus į įmonės buveinę (2 iš 54), informaciją galima pateikti per nepriklausomą teisininką, kuris nėra tos įmonės darbuotojas (1 iš 54), paliekant anoniminį pranešimą anoniminių pranešimų dėžutėje (1 iš 54).

Kokiais būdais įmonėje veikiančiu vidiniu kanalu galima pateikti informaciją apie pažeidimus?

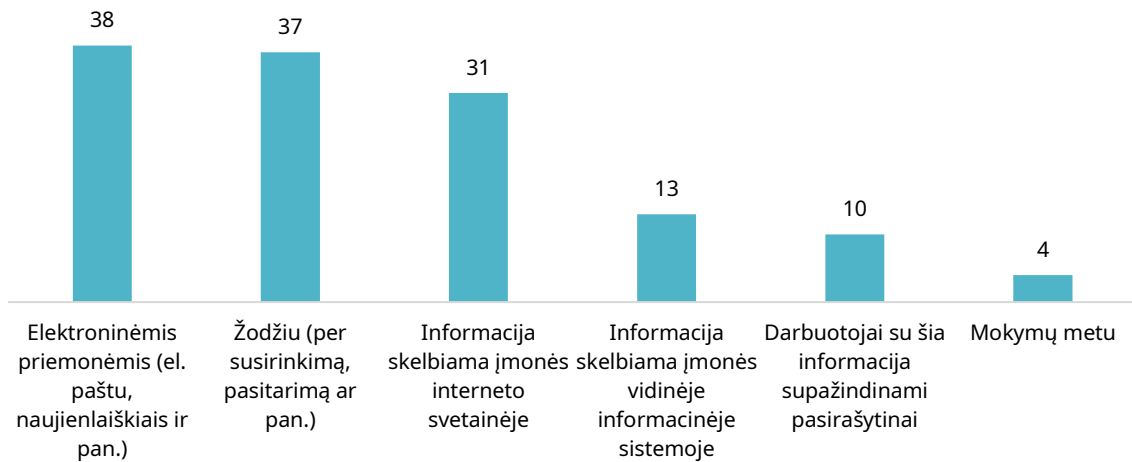

- Pažymėtina, kad anoniminiai pranešimai pagal Pranešėjų apsaugos įstatymą nėra galimi, todėl nurodytas anoniminių pranešimų palikimo būdas anoniminių pranešimų dėžutėje vertintinas kaip neatitinkantis teikiamo pranešimo pagal PAĮ reikalavimų.
- Nors pranešėjų apsaugą reglamentuojančiuose teisės aktuose nustatyta, kad įstaigos turi sudaryti galimybę asmenims vidiniu kanalu pranešti apie pažeidimus bent vienu būdu, palankiai vertintina praktika įmonių, numačiusių daugiau nei vieną kreipimosi būdą, kad asmuo galėtų pasirinkti jam tinkamiausią.
- Visose įmonėse, kurios nurodė turinčios vidinį informacijos apie pažeidimus teikimo kanalą (54 iš 54), juo naudotis gali asmenys, kuriuos su įmone sieja ar siejo darbo santykiai arba sutartiniai santykiai (konsultavimo, rangos, stažuotės, praktikos, savanorystės ir pan.) 9 įmonės papildomai nurodė, kad vidiniu kanalu gali naudotis visi suinteresuoti ar pageidaujantys pranešti apie pažeidimus asmenys (nesusiję su įmone nurodytais santykiais).
- Remiantis įmonių pateiktais atsakymais, apie galimybę pranešti apie pažeidimus įmonių darbuotojai informuojami elektroninėmis priemonėmis (el. paštu, naujienlaiškiais ir pan.)

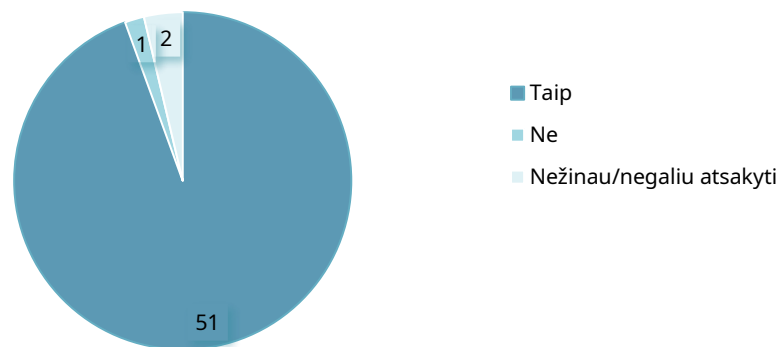
(38 iš 54), žodžiu (per susirinkimą, pasitarimą ar pan.) (37 iš 54), informacija skelbiama įmonės interneto svetainėje (31 iš 54), informacija skelbiama įmonės vidinėje informacinėje sistemoje (13 iš 54), darbuotojai su šia informacija supažindinami pasirašytinai (10 iš 54), darbuotojai informuojami per organizuojamus mokymus (4 iš 54).

Kokiais būdais įmonės darbuotojai informuojami apie galimybę pranešti vidiniu kanalu apie pažeidimus įmonėje?

- 51 iš 54 atsakiusių nurodė, kad įmonėje yra nustatytos administracinės procedūros, užtikrinančios vidiniu kanalu gautos informacijos turinio ir kitų duomenų, leidžiančių identifikuoti informaciją apie pažeidimą pateikusį asmenį, konfidencialumą, 1 iš 54 nurodė, kad šių procedūrų neturi, 2 iš 54 nurodė, kad nežino ar negali atsakyti.

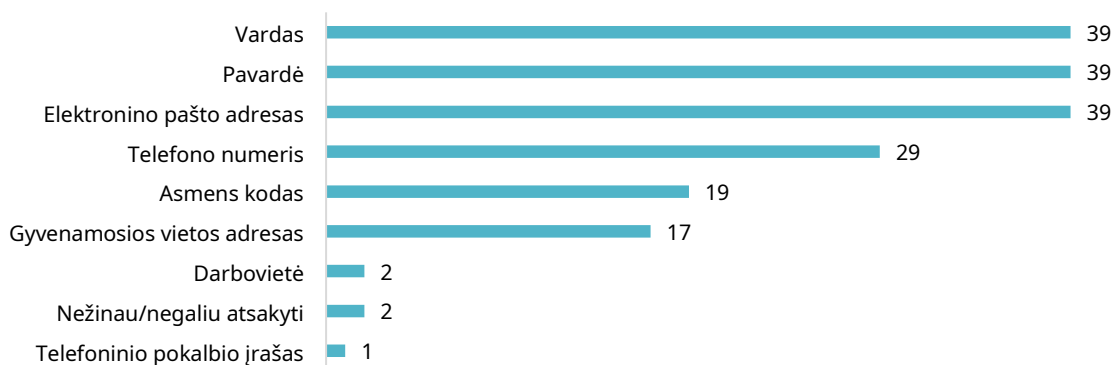
Ar įmonėje yra nustatytos administracinės procedūros, užtikrinančios vidiniu kanalu gautos informacijos turinio ir kitų duomenų, leidžiančių identifikuoti informaciją apie pažeidimą pateikusį asmenį, konfidencialumą?

- Kas antra įmonė, anketoje pažymėjusi, jog turi vidinį kanalą, nurodė, kad viešai šių administracinių procedūrų neskelbia, jos yra pasiekiamos tik įmonės viduje.
- Pagal pateiktas nuorodas, matyti, kad įmonių vidinių kanalų aprašymuose dažniausiai yra nurodoma, kad asmenims yra taikomas konfidencialumas, tačiau kaip jis užtikrinamas nėra detalizuojama.

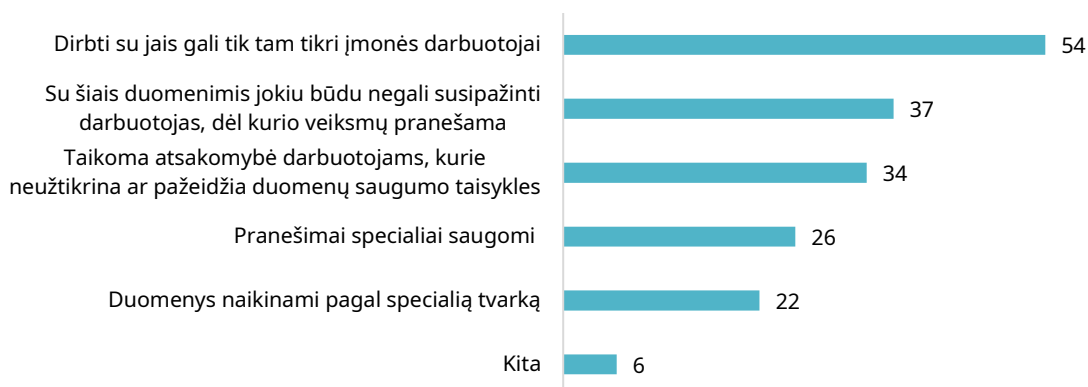
- Teigiamai vertintinos šių įmonių viešai skelbiamos administracinės procedūros (sąrašas pateikiamas abėcėlės tvarka):
  - ✓ Apranga, UAB;
  - ✓ Kaišiadorių paukštynas, AB;
  - ✓ Mineraliniai vandenys, UAB;
  - ✓ Vilniaus paukštynas, AB.
- Pagal klausimyne pažymėtus atsakymus matyti, kad įmonėse kaupiami tokie asmens, pateikusių informaciją apie pažeidimą, duomenys - vardas, pavardė ir el. pašto adresas (39 iš 54), telefono numeris (29 iš 54), asmens kodas (19 iš 54), gyvenamosios vietos adresas (17 iš 54), telefoninio pokalbio įrašas (1 iš 54), darbovietė (2 iš 54). 2 įmonės nurodė, kad nežino ar negali atsakyti į šį klausimą.

Kokie asmens, pranešančio vidiniu kanalu, duomenys kaupiami?

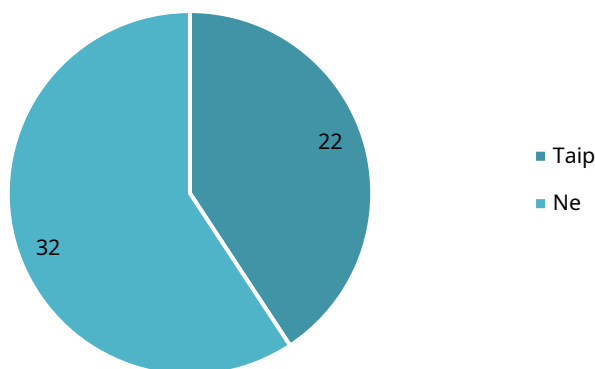
- Atsakydamos į klausimą, kaip užtikrinamas asmens, pranešančio vidiniu kanalu, duomenų saugumas, visos įmonės (54 iš 54), turinčios vidinį kanalą, nurodė, kad dirbti su šiais duomenimis gali tik apibrėžtas ratas įmonės darbuotojų, 37 įmonėse su šiais duomenimis jokių būdų negali susipažinti darbuotojas, dėl kurio veiksmų pranešama, 26 įmonėse asmenų pranešimai yra specialiai saugomi, 22 įmonės nurodė, kad duomenys naikinami pagal specialią tvarką, 34 įmonės taiko atsakomybę darbuotojams, kurie neužtikrina arba pažeidžia duomenų saugumo taisykles. Kaip kitas asmens duomenų saugumo užtikrinimo priemonės įmonės nurodė, kad:
  - turi nustatytas asmens duomenų rinkimo, tvarkymo ir naikinimo tvarkas;
  - tyrimas atliekamas laikantis konfidencialumo principo;
  - taiko papildomus asmens duomenų apsaugos reikalavimus;
  - duomenys saugomi ribotą laiką;
  - pranešimas nėra siejamas su konkrečiu asmeniu;
  - asmuo gali pats pasirinkti neatskleisti tapatybės.

Kaip užtikrinamas asmens, pranešančio vidiniu kanalu, duomenų saugumas?

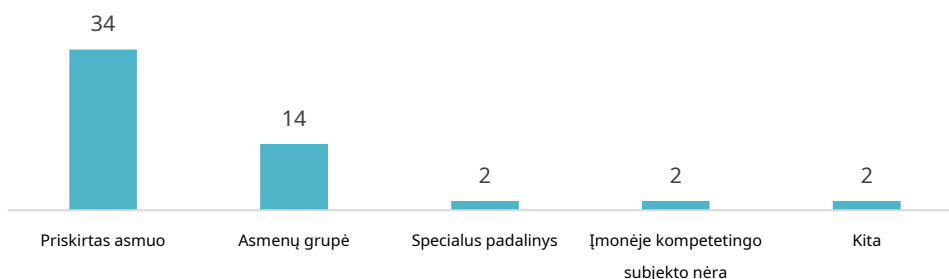
- Teigiamai vertintina tai, kad visose į šį klausimą atsakiusiose įmonėse su pranešančio asmens duomenimis gali dirbti tik tam tikri įmonės darbuotojai, tačiau, siekiant išvengti galimo neigiamo poveikio informaciją pateikusiam asmeniui, ne mažiau svarbu užtikrinti, kad su šiais duomenimis negalėtų susipažinti darbuotojas, dėl kurio veiksmų pranešama. Taip pat šie pranešimai turi būti saugomi ir naikinami pagal specialias tvarkas. Be to, asmenims, kurie neužtikrina arba pažeidžia duomenų saugumo reikalavimus, turėtų būti taikoma atsakomybė. Pažymėtina, kad Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso 555¹ straipsnyje nustatyta atsakomybė už PAĮ ir (ar) kituose teisės aktuose nustatytų pranešėjų apsaugos reikalavimų pažeidimus.
- Atkreiptinas dėmesys, kad, kaip minėta, pagal PAĮ pranešimai negali būti teikiami anonimiškai, todėl įmonių nurodyti asmens duomenų saugumo užtikrinimo būdai, kai pranešimas nesiejamas su konkrečiu asmeniu ir leidžiama asmeniui pasirinkti neatskleisti tapatybės, neatitinka PAĮ nuostatų.
- 22 iš 54 įmonių nurodė, kad viešai skelbia duomenis apie asmenis, kurie administruoja vidinį pranešimų kanalą. 60 proc. įmonių (32 iš 54) nurodė, kad viešai šios informacijos neskelbia.

Ar įmonė viešai nurodo, kokie asmenys administruoja vidinį pranešimų kanalą?

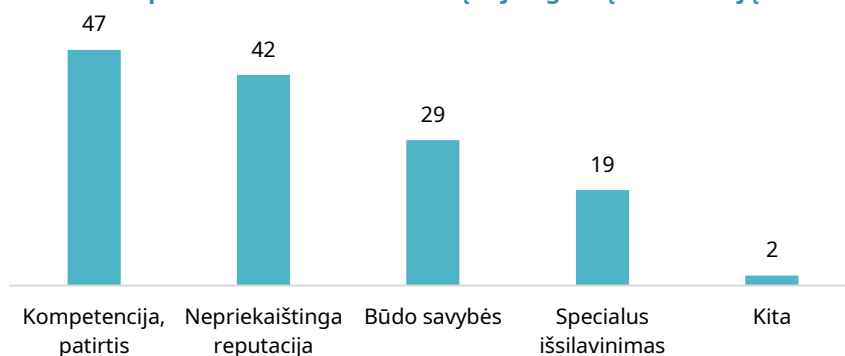
- Pažymėtina, kad pagal Nutarimo 12 punktą *informacija apie paskirtą kompetentingą subjektą, jo kontaktus, teikiama įstaigos vidiniais ir išoriniais, jei tokie yra, komunikavimo kanalais*. Atsižvelgiant į tai, ši informacija turėtų būti skelbiama įmonių interneto svetainėse.
- 34 iš 54 įmonių, nurodė, kad kompetentingas subjektas, kuris administruoja vidinį informacijos apie pažeidimus teikimo kanalą ir juo gautą informaciją, yra priskirtas asmuo, 14 iš 54 – kad šias funkcijas atlieka asmenų grupė. 2 iš 54 įmonių nurodė, kad kompetentingas subjektas yra specialus padalinys. Papildomai 1 įmonė nurodė, kad šias funkcijas atlieka asmenų grupė ir specialus padalinys, dar 1 įmonėje vidinį kanalą administruoja išorės paslaugų teikėjas, o vidiniam tyrimui atlikti yra priskirti keli asmenys. 2 įmonės pateikė atsakymus, kad įmonėje kompetentingo subjekto nėra.

Kas įmonėje yra paskirtas kompetentingas subjektas, kuris administruoja vidinį informacijos apie pažeidimus teikimo kanalą ir juo gautą informaciją?

- Atkreiptinas dėmesys, kad įmonių, kuriose nėra paskirto kompetentingo subjekto, vadovai turėtų nedelsdami paskirti kompetentingą subjektą, kuris būtų atsakingas už įmonės vidinio kanalo administravimą.
- Atsakant į klausimą, koks skyrius (pareigybė) administruoja vidinį informacijos apie pažeidimus teikimo kanalą ir juo gautą informaciją, dažniausiai pasitaikantys atsakymai buvo, kad šios funkcijos priskirtos įmonės teisininkui (teisės skyriui) ar šio skyriaus vadovui, taip pat įmonės personalo skyriaus vadovui ar darbuotojui.
- 42 įmonėse asmeniui (-ims), administruojančiam (-tiems) vidinį informacijos apie pažeidimus teikimo kanalą ir juo gautą informaciją, taikomi nepriekaištingos reputacijos reikalavimai, 19 įmonių šis asmuo turi turėti specialų išsilavinimą, 47 įmonės nurodė, kad reikalaujama kompetencijos, patirties, 29 – kad svarbios būdo savybės. Papildomai įmonės pažymėjo, kad asmeniui būtinas teisinis išsilavinimas, svarbus sąžiningumas, stiprus teisingumo jausmas, aukščiausi vertybiniai standartai, nepriklausomumas.

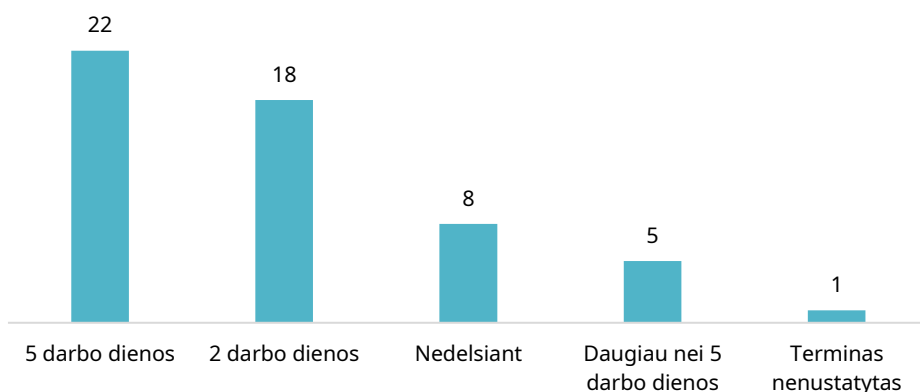
Kokie reikalavimai taikomi asmeniui (-ims), administruojančiam (-tiems) vidinį informacijos apie pažeidimus teikimo kanalą ir juo gautą informaciją?

- Daugiausia įmonių, (30 iš 54) nurodė, kad vidinio kanalo ir juo gautos informacijos administravimui neskiria papildomo etato, ši funkcija priskiriama kitas funkcijas vykdančiam darbuotojui. 7 iš 54 įmonių nurodė, kad šiam darbui skiriamas visas atskiras etatas, 11 iš 54 – kad šiam darbui skiriama ne daugiau kaip 0,25 etato, 2 iš 54 – kad yra sudarytos paslaugų teikimo sutartys su privačiais teisininkais. 4 iš 54 įmonių nepateikė atsakymo į šį klausimą.
- Didžioji dalis respondentų (18 iš 54) nenurodė, kokį metinį biudžetą skiria PAĮ ir Nutarime nustatytiems įpareigojimams įgyvendinti, informacijos apie vidinį kanalą viešinimui ir kitoms skatinimo priemonėms. 16 iš 54 atsakiusių nurodė, kad įmonė neskiria lėšų vidinių kanalų administravimui, 15 iš 54 nurodė, kad įmonėje skiriama pakankamai lėšų, kad būtų įgyvendinamos Pranešėjų apsaugos įstatymo nuostatos. Dar 5 įmonės nurodė konkrečias sumas, skiriamas vidiniams kanalams (nuo 1000 iki 23000 eurų).
- Nors nei Pranešėjų apsaugos įstatyme, nei Nutarime nenustatyta, kad įmonės vidinio kanalo diegimui, administravimui, viešinimui ar kitoms skatinimo priemonėms turėtų skirti tam tikrą biudžetą, tačiau siekiant, kad vidiniai kanalai tinkamai funkcionuotų, būtų viešinama informacija apie vidinį kanalą, rekomenduotina tam skirti lėšų.
- 11 iš 54 įmonių nurodė, kad pranešimai vidiniu kanalu gali būti teikiami tik valstybine kalba. Beveik 50 proc. (26 iš 54) įmonių nurodė, kad pranešimus vidiniu kanalu galima teikti lietuvių, anglų ir rusų kalbomis. 6 iš 54 įmonių nurodė, kad pranešimai vidiniu kanalu gali būti teikiami visomis kalbomis. Beveik penktadalis (10 iš 54) įmonių (pagal veiklos pobūdį, kapitalo kilmę) yra numačiusios joms priimtinius variantus - vienoje iš jų pranešimai gali būti teikiami lietuvių, anglų ir vokiečių kalbomis, kitoje – devyniomis Europos sąjungos kalbomis. Dar viena įmonė nurodė, kad pranešimus galima teikti tik anglų ir prancūzų kalbomis.
- Nors Lietuvos teisės aktai nenumato, kokia kalba vidiniame kanale pateiktus pranešimus įmonė turėtų nagrinėti, kiekviena įmonė pagal savo pobūdį, veiklos sritį, kapitalo kilmę gali pasirinkti, kokia kalba pateikti vidiniame kanale pranešimai bus nagrinėjami, tačiau atsižvelgiant į tai, kad pagal Pranešėjų apsaugos įstatymą pranešti apie pažeidimus įmonėje gali ne tik esami ar buvę darbuotojai, bet ir su įmone sutartiniais santykiais susiję asmenys, Lietuvoje veikiančioje įmonėje turėtų būti numatyta galimybė pranešti apie pažeidimus valstybine kalba.

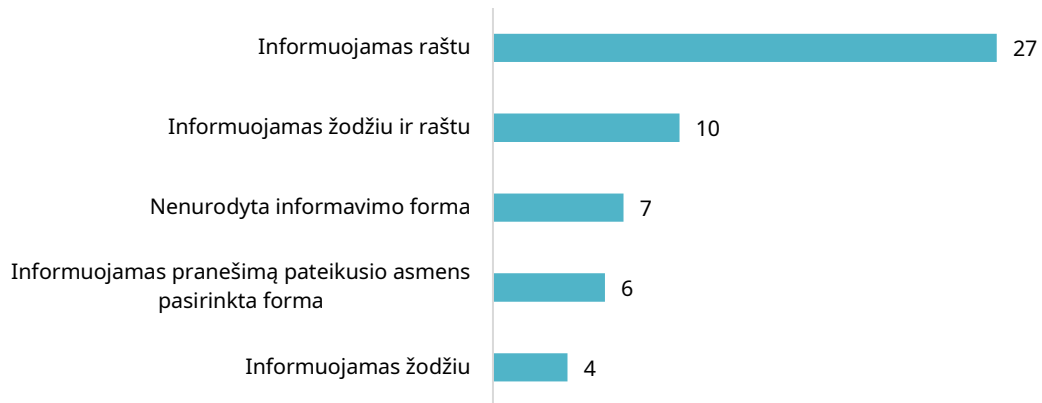
- 22 iš 54 įmonių nurodė, kad nustatytas terminas, per kurį turi būti sureaguota į gautą darbuotojo pranešimą apie pažeidimą yra 5 darbo dienos. Tokia praktika vertintina teigiamai, nes atitinka Nutarime įtvirtintą nuostatą, kad kompetentingas subjektas būtent per 5 darbo dienas po informacijos apie pažeidimą gavimo raštu informuoja tokią informaciją pateikusį asmenį apie priimtą sprendimą dėl informacijos nagrinėjimo. 18 iš 54 įmonių nurodė, kad terminas, per kurį reaguojama į pranešimą, yra 2 darbo dienos. Šeštadalyje įmonių (9 iš 54) terminas nenustatytas arba nurodyta, kad reaguojama nedelsiant. Dar 5 įmonės nurodė, ilgesnį nei 5 darbo dienų terminą (nuo 10 iki 45 darbo dienų).

Koks yra laiko tarpas per kurį įmonėje turi būti sureaguota į gautą darbuotojo pranešimą apie pažeidimą?

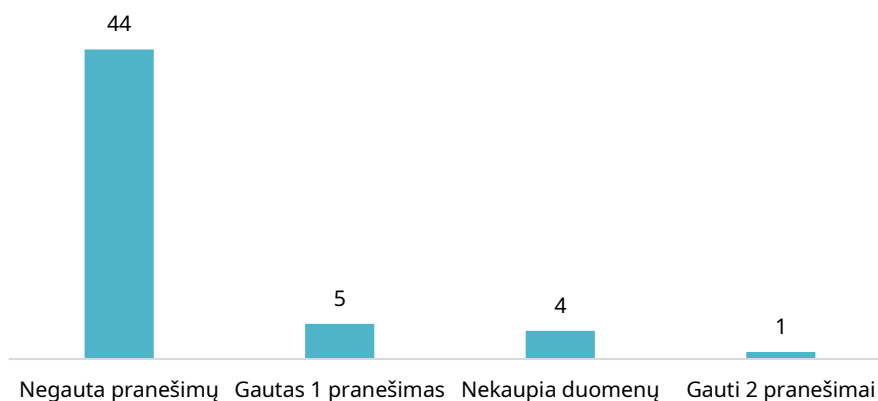
- Atkreiptinas dėmesys, kad sąvoka „nedelsiant“ yra vertinamojo pobūdžio, todėl pranešimą pateikusiam asmeniui gali būti neaišku, kada dėl jo pateiktos informacijos bus imtasi veiksmų. Dėl to siūlytina tokią reglamentavimą keisti nustatant konkretų terminą.
- Kas antra įmonė (27 iš 54), klausimyne pažymėjusi, jog turi vidinį kanalą, nurodė, kad informaciją apie pranešimo nagrinėjimo eigą pranešusiam asmeniui teikiama raštu. Taip pat nemaža dalis įmonių (10 iš 54) nurodė, kad informaciją teikia dviem būdais: raštu ir žodžiu. Tokia praktika vertintina teigiamai, nes informaciją pateikusiam asmeniui labai svarbus atsakomasis ryšys iš kompetentingo subjekto ir kuo glaudesnis bendradarbiavimas. Toks reglamentavimas atitinka ir Nutarimo nuostatas, kad informaciją vidiniu kanalu pateikęs asmuo apie pranešimo tyrimo eigą informuojamas raštu. Iš pateiktų atsakymų matyti, kad 4 iš 54 įmonės informaciją teikia tik žodžiu, 6 iš 54 – pranešimą pateikusio asmens pasirinkta forma, dar 7 iš 54 įmonės nenurodė, kaip informuojamas informaciją pateikęs asmuo.

Ar darbuotojas, pranešęs apie pažeidimą įmonėje, informuojamas apie veiksmus, kurių imtasi dėl jo pranešimo?

- Pažymėtina, kad vienas iš informacijos apie pažeidimo tyrimą teikimo asmeniui būdų privalo būti informacijos teikimas raštu, nes tik raštu pateiktą atsakymą galima skusti kompetentingai institucijai, jei asmens netenkina nagrinėjimo rezultatai. Be to, ir įmonei naudingiau nusistatyti būtent tokį būdą, nes kilus ginčui būtų sunku įrodyti, kad atsakymas (žodžiu ar pan.) iš viso buvo pateiktas ir koks buvo tokio atsakymo turinys.
- Atsakant į klausimą, kaip įmonėje užtikrinama, kad nebus imtasi jokių neigiamų veiksmų prieš asmenį pateikusį pranešimą apie pažeidimą, didžioji dalis įmonių (28 iš 54) nurodė, kad yra užtikrinamas informaciją pateikusio asmens konfidencialumas (neatskleidžiama asmens tapatybė ir pateikta informacija tretiesiems asmenims, su pateikta informacija gali susipažinti ribotas asmenų ratas ir kt.). 19 iš 54 į šį klausimą atsakiusiųjų nurodė, kad įmonės tvarkoje yra numatytos priemonės, užtikrinančios, kad prieš asmenį nebus imtasi neigiamo poveikio priemonių. 3 iš 54 įmonių nurodė, kad užtikrinamas asmens, pateikusio pranešimą, anonimiškumas. 4 iš 54 respondentų nenurodė kokiais būdais užtikrinama pranešančių asmenų apsauga nuo neigiamo poveikio.
- Atkreiptinas dėmesys, kad, kaip minėta, anoniminiai pranešimai pagal Pranešėjų apsaugos įstatymą nėra galimi, todėl ir anonimiškumas, kaip apsauga nuo neigiamo poveikio, negali būti taikomas.
- 44 iš 54 įmonių nurodė, kad per 2019–2020 metus pagal Pranešėjų apsaugos įstatymo nuostatas pranešimų negavo. Dar 5 įmonės gavo po 1 pranešimą, 1 įmonė nurodė gavusi 2 pranešimus. 4 įmonės pateikė informaciją, kad tokių duomenų nekaupia.

Įmonėse 2019-2020 m. pagal PAĮ gautų pranešimų skaičius

- 2 įmonės nurodė, kad pranešimai buvo persiųsti kitoms institucijoms.
- Pažymėtina, kad Generalinei prokuratūrai nebuvo perduota nė vieno pranešimo ir tai reiškia, jog informaciją pateikę asmenys pageidavo, kad informacija būtų įvertinta vidiniame kanale, nepersiunčiant pranešimo Generalinei prokuratūrai dėl pranešėjo statuso suteikimo.
- Iš apklausos anketose įmonių pateiktų atsakymų matyti, kad 5 pranešimuose pateikta informacija leido nustatyti pažeidimus įmonėje.

PASIŪLYMAI

- ▣ Pažymėtina, kad nors net 54 iš 66 klausimyną užpildžiusių įmonių nurodė, jog pagal PAĮ ir Nutarimą turi įdiegtą pranešimų apie pažeidimus teikimo kanalą, tačiau, išnagrinėjus pateiktus duomenis, matyti, kad viešai skelbiamus vidinių kanalų aprašymus turėtų patobulinti daugiau nei 50 proc. juos skelbiančių įmonių. Atsižvelgiant į tai siūlome:
- ✓ **Dalyvauti nuotolinėse viešose konsultacijose.** Siekdama, kad Lietuvoje būtų užtikrinti maksimalūs pranešėjų apsaugos standartai, Generalinė prokuratūra vykdo nuotolines viešas konsultacijas verslo įmonių bei viešojo sektoriaus institucijų atstovams, atsakingiems už Pranešėjų apsaugos įstatymo reikalavimų įgyvendinimą. Nuotolinės konsultacijos prasidėjo 2021 m. gegužės 11 d. ir vyksta naudojant *MS Teams* nuotolinio bendravimo platformą. Numatyti aštuoni tokie renginiai ir jie vyks kiekvieną antradienį iki 2021 m. birželio 29 d. imtinai. Visų konsultacijų pradžia – 11.00 val. Prisijungti prie nuotolinės konsultacijos galima kompiuteriu, planšete arba mobiliuoju telefonu. Prisijungimo prie nuotolinės konsultacijos nuorodą galite [rasti čia](#).
- ✓ **Susisiekti pranešėjų konsultavimo linija.** Generalinėje prokuratūroje veikia pranešėjų konsultavimo linija (tel. (8 5) 266 2329). Paskambinus nurodytu telefonu, kompetentingas specialistas suteiks nemokamą konsultaciją rūpimais klausimais dėl vidinių kanalų diegimo ir administravimo. Linija veikia darbo dienomis 8–17 val. Skambinti galima ir anonimiškai.
- ✓ **Kreiptis dėl nemokamų mokymų įmonės darbuotojams.** Generalinės prokuratūros atstovai organizuoja nemokamus mokymus įmonėms. Mokymų trukmė – 3 akademinės valandos. Per mokymus pristatomas pranešėjų apsaugos institutas, aptariami praktiniai aspektai (pvz., kaip galima pranešti apie pažeidimą, kaip teisingai užpildyti pranešimą, kaip prokuratūroje priimami sprendimai dėl pranešėjo statuso, kokios skatinimo ir pagalbos priemonės taikomos pranešėjams), analizuojamas konkrečios įmonės vidinis kanalas, pateikiamos pastabos dėl jo tobulinimo (jei kanalo nėra, nurodomi konkretūs žingsniai, ką įmonė turėtų daryti, kad tinkamai įdiegtų vidinį kanalą). Dėl detalesnės informacijos apie mokymus, maloniai prašome kreiptis el. paštu Gintare.Bliujiene@prokuraturos.lt arba telefonu (8 5) 266 2329.

Lietuvos Respublikos generalinė prokuratūra

Biudžetinė įstaiga, Rinktinės g. 5A, LT-01515 Vilnius,
tel. (8 5) 266 2304, faks. (8 5) 266 2317,
el. p. generaline.prokuratura@prokuraturos.lt.

Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 288603320